

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ**

Кафедра оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки

В.Г. Телійчук

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять з дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній
діяльності»
напряму підготовки 262 – Правоохоронна діяльність
для здобувачів вищої освіти 2 курсу факультету ННІ ЗНПК,
що навчаються на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Дніпропетровськ – 2017

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Вишня В.Б. – професор кафедри економічної та інформаційної безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор технічних наук, професор;

Федотенко А.В. – начальник відділу оперативно-технічних заходів Управління захисту економіки в Запорізькій області Департаменту захисту економіки Національної поліції України, полковник поліції

Телійчук В.Г.

К50 **«Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності»:
Методичні рекомендації до проведення практичних
занять з дисципліни / В.Г. Телійчук. – Дніпро :
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
2017. – 33 с.**

Методичні рекомендації передбачають порядок проведення практичних занять зі слухачами магістратури, напрям підготовки 262 – Правоохоронна діяльність. Зміст методичних рекомендацій розроблено у відповідності до вимог навчальної програми дисципліни та робочої навчальної програми вивчення дисципліни. Передбачають отримання слухачами сукупності практичних знань, навичок і вмінь щодо правових підстав застосування спецзасобів, законодавчої класифікації спецзасобів, засвоєння правил застосування засобів активної оборони (газові балончики, кайданки, гумові кийки) та індивідуального захисту в діяльності поліції; засвоєння підстав та порядку застосування до особи електронних засобів контролю; особливості використання електронних засобів контролю у кримінальному судочинстві, а також прищеплення вмінь і навичок користування окремими системами та видами технічних засобів з урахуванням існуючого передового досвіду і спеціалізації при навчанні

Для студентів, курсантів, слухачів та фахівців, які цікавляться проблемами застосування спеціальної техніки.

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою університету (протокол № _4_ від 14.12.2017)

Зміст

1. Тематичний план.....	3
Вступ.....	4
2.Опис навальної дисципліни.....	10
3. Програма дисципліни.....	11
4. Загальні методичні рекомендації.....	13
5.Завдання та методичні рекомендації до тем практичних занять.....л...	18
Питання для проведення підсумкового контролю.....	30

1. Тематичний план навчальної дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності»

Таблиця 1

№ теми	Назви розділів і тем	Всього годин	Кількість годин за видами занять				Самост.р. / індив.р.	Використання ТЗН та інших дидактичних засобів	Взаємозв'язок з іншими дисциплінами
			3 викладачем						
			Всього	Лекцій	Семинарів	Практичн.			
1	Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності	20	4	4		2	16	презентація MS PowerPoint Спеціальна техніка т.1 ОРД т. 4 Криміналістика т. 13	
2	Актуальні проблеми практики застосування спецзасобів	26	4			2	22	презентація MS PowerPoint Спеціальна техніка, т.3 ОРД, т. 4 ТСП т. 8	
3	Поліграф у виявленні та розслідуванні злочинів	20					20	презентація MS PowerPoint ОРД, т. 4 Криміналістика, т. 16	
4	Електронні засоби контролю у правоохоронній діяльності	24	4			4	20	презентація MS PowerPoint Спеціальна техніка, т.4 Кримінальний процес, т.12	
Усього за 1 семестр		90	12	4		8	78		
Форма підсумкового контролю		Залік							

2.ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 8.03040201 – Правоохоронна діяльність.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є системи та види технічних засобів, що передбачені для озброєння підрозділів Національної поліції, організаційно-методичні, правові та тактико-технічні основи їх застосування, навички та прийоми практичного використання технічних засобів у боротьбі зі злочинністю та при охороні публічного (громадського) порядку, а також актуальні проблеми застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності» тісно пов'язана з такими навчальними дисциплінами як «Спеціальна техніка», «Оперативно-розшукова діяльність НП», «Криміналістика», «Адміністративна діяльність НП», «Кримінальний процес». Для означених дисциплін цей курс є підсумковим в організації і тактиці застосування засобів спеціальної техніки за відповідними напрямками діяльності НП.

Найважливіші світоглядні ідеї та категорії, які підлягають засвоєнню під час вивчення дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності»:

- вивчення ролі спеціальної техніки у оперативно-службовій діяльності;
- актуальні проблеми застосування спеціальних засобів;
- сучасні питання застосування електронних засобів контролю;
- тенденції у практичному застосуванні поліграфу у протидії злочинності.

Роль і значення навчальної дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності» у підготовці та майбутній професійній діяльності фахівця полягає в тому, що вона є однією з професійно-орієнтованих дисциплін у навчальних закладах зі специфічними умовами навчання і полягає у отриманні слухачами необхідних теоретичних знань, практичних навичок з актуальних проблем застосування засобів спеціальної техніки у правоохоронній діяльності НП України.

Ефективно використовувати спеціальні технічні засоби здатні лише співробітники, які добре їх знають та вміють застосовувати в усіх сферах діяльності НП. Кожен співробітник поліції має бути компетентним фахівцем у вирішенні поставлених перед НП завдань за допомогою різноманітних засобів. У діяльності НП все ширше використовуються спеціальні засоби, пошукова техніка, апаратура звуко- та відеозапису, фототехніка, електронно-обчислювальні машини та інші засоби на рівні останніх досягнень науки та техніки. Створюються нові технічні служби для боротьби зі злочинністю, активно впроваджуються наукові здобутки в контексті використання поліграфу під час припинення та розслідування злочинів. Все це об'єктивно вимагає високої професійно-технічної культури кадрів НП, а особливо її керівного складу. Реалізація цього завдання здійснюється шляхом спеціального навчання особового складу НП у навчальному закладі та безпосередньо в органах та підрозділах за програмою службової

підготовки.

Основні риси навчальної та науково-творчої діяльності, необхідні для успішної роботи фахівця, а також характер навчально-пізнавальних проблем і завдань, що сприяють формуванню цих рис закріплюються у процесі освоєння навчально-методичних матеріалів дисципліни, наукових праць та науково-методичних рекомендацій відповідної тематики, особистому осмисленні вивченого з можливістю застосування у практичній діяльності і творчого підходу до можливості покращення її ефективності.

Для успішного засвоєння слухачами магістратури теоретичного матеріалу з курсу «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності», викладеного за кредитно-модульною системою, його систематизовано згідно структури програми навчальної дисципліни; він складається з одного змістовного модуля.

Викладання дисципліни здійснюється шляхом проведення лекційних і практичних занять, залучення перспективних форм проведення занять, таких як дискусія з актуальних проблем, проведення тренінгів, ділових ігор та ін. Під час проведення аудиторних занять та самостійної роботи мають бути використані навчально-методичні та контролюючі програми.

Мета навчальної дисципліни:

– **навчальна** – сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця-правоохоронця, здатного у процесі своєї службової діяльності вміло використовувати набуті знання та навички щодо застосування спеціальної техніки в діяльності НП, виробляти навички самостійного аналізу певних понять, умінь застосовувати отримані знання в майбутній службовій діяльності;

– **виховна** – формувати ціннісні орієнтири курсантів (слухачів) відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості; виховувати активну громадянську позицію; сприяти усвідомленню ролі та значення юридичної діяльності в розбудові та зміцненню української держави; формувати в майбутніх юристів правову свідомість та правову культуру, професійні та особисті якості;

– **розвиваюча** – формувати та розвивати правові знання курсантів (слухачів) по застосуванню технічних засобів, умінь застосовувати отримані знання при оцінці конкретної ситуації.

Завдання навчальної дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухач повинен набути таких компетентностей, а саме:

2.1. Знать:

1) на понятійному рівні:

науково-технічні, організаційні основи і правові підстави впровадження та застосування технічних засобів, класифікацію спеціальних технічних засобів і основні напрямки їх застосування;

2) на фундаментальному рівні:

склад, призначення і основні тактико-технічні характеристики спецзасобів, засобів дротового зв'язку, радіозв'язку, засобів охоронної сигналізації та електронних засобів контролю, підсилення мови та пошукових приладів; порядок підготовки до використання і роботи з зазначеними вище засобами спецтехніки;

правові основи застосування засобів спецтехніки, зокрема й поліграфа в діяльності НП;

3) на практично-творчому рівні:

методику і тактику використання спецзасобів, засобів дротового зв'язку, радіозв'язку, ЕЗК;

можливості використання спецзасобів, засобів дротового зв'язку, підсилення мови, радіозв'язку і технічних засобів охорони в професійній діяльності співробітників ОНП;

порядок документального оформлення застосування засобів активної оборони.

2.2. Вмінь та навичок:

1) на репродуктивному рівні:

підготувати засоби дротового зв'язку, підсилення мови і радіозв'язку до роботи; застосовувати засоби активної оборони і індивідуального захисту;

2) алгоритмічному рівні:

працювати з засобами дротового зв'язку, радіозв'язку;

організувати різноманітні режими роботи засобів оперативного зв'язку;

використовувати засоби підсилення мови;

застосовувати пошукові прилади;

документально оформляти застосування засобів захисту особового складу;

3) на евристичному рівні:

тлумачити чинне законодавство;

аналізувати юридичну практику;

4) на творчому рівні:

вичерпно, логічно і творчо викладати інформацію в усній і письмовій формі; ґрунтовно висловлюватися та дискутувати, пов'язуючи при цьому теоретичний матеріал з практичною діяльністю, користуватися методами та технікою саморегуляції, самообілізації і самоконтролю щодо забезпечення ефективності службової діяльності.

2.3. Способів мислення: набути навичок теоретичного та практичного, інтуїтивного та аналітичного мислення, з метою якісного виконання завдань, що ставляться перед підрозділами Національної поліції, можливості знайти правильне рішення під час здійснення службових обов'язків.

2.4. Професійних якостей: набути таких якостей як комунікабельність, здатність приймати швидкі та правильні рішення відповідно до чинного законодавства, велика самовіддача і розуміння всіх негативних сторін своєї професії, які неминуче вплинуть на всі аспекти життя та діяльності майбутнього офіцера, стресостійкість, здатність витримувати напруження, емоції, негативні фактори впливу навколишнього середовища під час несення служби та інші фактори, що відображаються на фізичному, психологічному та моральному стані офіцера.

2.5. Світоглядних і громадянських якостей: сформувати свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людину з притаманними особистісними якостями й рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Навчальним планом університету з дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності» для слухачів-магістрів денної форми навчання передбачено проведення практичних занять, підготовка реферату, самостійна підготовка, яка займає провідне місце у процесі навчання, а також складання заліку, що є необхідною складовою частиною навчального процесу.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд слухачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання слухачем відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх на занятті.

На практичних заняттях більш поглиблено вивчаються склад і ТТХ спецзасобів, тактичні прийоми і методика їх застосування, порядок підготовки до роботи, здійснюється закріплення теоретичного матеріалу, прищеплюються практичні навички роботи зі спецзасобами, що є в наявності у навчальному закладі.

Практичне заняття – це одна з форм аудиторних занять, що містить у собі різноманітні варіанти прояву слухачами (курсантами або студентами) рівня засвоєння лекційного матеріалу, інформації, яка була здобута при опрацюванні наукової літератури, нормативних матеріалів та інших джерел.

Метою цих занять є, з одного боку, перевірка рівня засвоєння програмного матеріалу слухачами (курсантами або студентами) – мета викладача, а з іншого – це форма активної участі слухачів в процесі отримання знань та навичок у сфері професійної підготовки – мета слухача.

Формою проведення цих занять можуть бути короткочасові письмові опитування, написання колоквиумів навчальною групою за темою практичного заняття, виконання контрольних письмових робіт, що виконуються на протязі заняття. Крім того, вони відбуваються у формі заслуховування та обговорення (дискусії) окремих питань чи доповідей слухачів (курсантів або студентів), проведення ділових (рольових) ігор за певною тематикою. Водночас ця форма аудиторного заняття використовується викладачем для більш детального розгляду окремих тем та категорій курсу. Це дає можливість, також, перевірити повноту засвоєння матеріалу, виявити недоліки, сприяти формуванню знань на проблемному рівні.

В наступному розділі пропонуються можливі варіанти проведення практичних занять відповідно з тематичного плану вивчення курсу Кримінального права України. Ці плани проведення пропонують викладачам з

навчальної дисципліни застосовувати весь комплекс форм та методів викладання навчального матеріалу.

Але перед тим як організувати та проводити практичні заняття з навчального курсу викладач повинен усвідомити повний спектр можливостей кожної форми роботи в процесі прищеплення навчасній аудиторії знань, навичок та умінь, а також всі позитивні сторони цих методів і форм. При цьому не треба забувати про те, що неправильне їх застосування може призвести до негативного результату, тобто недостатнього рівня засвоєння навчального матеріалу.

Розглянемо найбільш розповсюджені форми та методи навчальної роботи з курсантською або студентською аудиторією.

ДИСКУСІЯ.

Дискусії дають прекрасну можливість виявити, яку позицію викладач та слухачі (курсанти або студенти) займають щодо проблем кримінального права та його застосування на практиці. Це дуже важливо при вивченні навчального матеріалу, оскільки крім засвоєння інформації про факти слухачі повинні уявити собі проблему в цілому. До того ж обговорення дає можливість навчитися слухати свого співрозмовника, говорити по черзі, а також набути інших навичок роботи в колективі, без яких виробити в собі повагу до закону, до прав інших людей неможливо.

Щоб дискусія була відвертою, важливо створити в аудиторії атмосферу довіри і взаємоповаги. Добитися цього можна, зокрема, складанням „Правил дискусії”, за якими повинні працювати всі слухачі. Це найкраще робити на початку навчального року, коли норми поведінки саме встановлюються, хоча можна їх скласти і в будь-який інший час.

Застосування методу та складання „Правил дискусії”:

1. Запитайте слухачів або студентів, чи хочуть вони, щоб їхня навчальна аудиторія стала місцем, де вони вільно висловлюватимуть свої думки і навчатимуться шляхом дискусій одне з одним. (Це питання могло б природно виникнути після обговорення якоїсь складної теми).

2. Переконайте слухачів, що можна дійти згоди щодо спільних правил, за якими вони слухатимуть і говоритимуть.

3. Запропонуйте навчальній групі сформулювати декілька принципів дискусії в аудиторії, яких, на їхню думку, повинні дотримуватись усі. Запишіть їх на видному місці.

4. Після завершення мозкового штурму проаналізуйте пропозиції і визначте, чи можна якісь із них об'єднати. Запропонуйте групі обговорити чи прокоментувати їх. Якщо пропозицій з боку курсантів або студентів немає, повинен виявити ініціативу викладач, запропонувавши, наприклад, такі поради:

якщо хтось говорить – слухай;

кожен говорить по черзі, а не всі водночас;

якщо хочеш висловитись, підніми руку, щоб тебе бачили;

не перебивай того, хто говорить;

якщо ти не погоджуєшся з кимось, переконайся, що ти хочеш критикувати ідею, а не особу, яка її висунула;

не смійся, коли хтось говорить (за винятком, якщо хтось жартує!);
заохочуй до участі інших.

5. Постарайтесь добитися того, щоб аудиторія одностайно погодилася дотримуватись вироблених нею же правил. Тоді слухачі відчуватимуть обов'язок застосовувати ці правила до самих себе і до своїх товаришів. Якщо в якийсь момент ці правила будуть серйозно порушені, обговоріть із ними, які санкції треба застосовувати до порушника.

6. Акуратно перепишіть правила на великому аркуші паперу, і хай вони висять в аудиторії до кінця року, щоб при потребі посилатися на них чи вносити в них корективи.

ПИСЬМОВЕ ОПИТУВАННЯ.

Письмове опитування є одним із видів індивідуальних завдань, котре виконує функцію біжучого, оперативного контролю з боку викладача за процесом засвоєння курсантами та студентами знань з відповідних тем навчального курсу. На виконання опитування викладач відводить 10-20 хвилин практичного заняття. Темою цього контрольного заходу, як правило, є загальна тема заняття або одне з ключових, актуальніших питань даного практичного заняття, котре має, насамперед, прикладне значення. Зміст варіанту включає декілька питань.

Наприклад:

Розглядаючи тему „Кримінальний закон” Вам пропонується провести короткочасове опитування за такими варіантами:

Варіант № 1

Дайте визначення кримінальному закону.

Визначте термін „диспозиція” та перерахуйте основні її види.

Варіант № 2

Тлумачення кримінального закону та його види.

Санкція кримінальної норми та її види.

Відповідаючи на данні запитання слухачі повинні в короткий термін дати конкретну обґрунтовану відповідь.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЄКТС на рік – 3	Галузь знань	денна форма навчання
		вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 262 – Правоохоронна діяльність	Рік підготовки – 2
		Семестр – 4
		Лекції – 4 год.
Модульних контролів – 2 год.	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Семінарські/практичні заняття – 0/8 год.
		Самостійна робота – 40 год.
		Індивідуальна робота – 38 год.
		Форма підсумкового контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: 12/78

4. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності.

Спеціальна техніка (в контексті її застосування спеціально уповноваженими суб'єктами Національної поліції) – це сукупність технічних, програмно-технічних і програмних засобів, спеціальних пристроїв, речовин, науково обґрунтованих тактичних прийомів і способів їх використання правоохоронними органами, із неухильним дотриманням законності щодо протидії злочинності.

Спеціальна техніка НП класифікується за такими основними критеріями: 1) за напрямками застосування; 2) за джерелами походження; 3) за призначенням, чому також сприяє система чинного законодавства, що регулює використання спеціальної техніки різними службами. В залежності від класифікаційної групи здійснюється її використання за напрямками діяльності підрозділів НП.

Роль і значення теми для майбутньої професійної діяльності: отримання необхідних теоретичних і загально-правових знань щодо поняття, класифікації, функцій спеціальної техніки, правових підстав застосування спеціальних технічних засобів в оперативно-розшуковій діяльності та під час кримінального провадження для попередження, виявлення, припинення, розслідування та профілактики злочинів і розшуку злочинців.

Ключові поняття: спеціальна техніка; форми застосування спеціальної техніки; напрямки діяльності НП; правові підстави застосування спеціальної техніки; юридична відповідальність при використанні спеціальної техніки.

ТЕМА 2. Актуальні проблеми практики застосування спецзасобів.

Спеціальні засоби призначені для захисту працівників поліції під час виконання службових обов'язків з охорони громадського порядку, затримання злочинців або правопорушників, проведення спецоперацій.

Роль і значення теми для майбутньої професійної діяльності: отримання необхідних теоретичних і загально-правових знань щодо про основних напрямків застосування спеціальних засобів активної оборони та індивідуального захисту в службовій діяльності НП; набуття вмінь щодо використання та застосування спеціальних засобів активної оборони та індивідуального захисту у будь-яких умовах діяльності НП, документально оформляти їх застосування.

Ключові поняття: спеціальні засоби, правила застосування спецзасобів, засоби активної оборони, засоби захисту особового складу, засоби проведення спеціальних операцій, газові гранати та балончики, гумові та пластикові кийки, наручники, електрошокери, бронешоломи, бронезилети, захисні та броньові щити, класи захисту.

ТЕМА 3. Поліграф у виявленні та розслідуванні злочинів.

Поліграф (polygraph – детектор брехні) є різновидом психофізіологічної апаратури і являє собою комплексну багатоканальну апаратну методику реєстрації змін психофізіологічних реакцій людини у відповідь на пред'явлення за спеціальною схемою певних психологічних стимулів. Аналіз цих змін, що відбуваються в процесі опитування за допомогою поліграфа, дає змогу одержувати необхідну орієнтувальну інформацію та виявляти ту, яку людина приховує.

Роль і значення теми для майбутньої професійної діяльності: отримання необхідних теоретичних і загально-правових знань щодо основних напрямків застосування поліграфа в оперативно-розшуковій діяльності НП та під час розслідування у межах кримінальних проваджень; оволодіння знаннями щодо призначення і правових підстав застосування поліграфа, загальні характеристики поліграфів, їх види та тактико-технічні дані, технічні правила використання і тактика застосування при опитуванні з використанням поліграфа.

Ключові поняття: поліграф, поліграфолог, поліграфне опитування.

ТЕМА 4. Електронні засоби контролю у правоохоронній діяльності.

Електронні засоби контролю застосовуються в межах кримінального провадження щодо осіб, відносно яких застосовано запобіжний захід – домашній арешт, або ж обрано інший запобіжний захід, не пов'язаний із позбавленням волі та на яку покладено такий обов'язок.

Роль і значення теми для майбутньої професійної діяльності: отримання необхідних теоретичних і загально-правових знань щодо основних напрямків застосування ЕЗК в оперативно-службовій діяльності НП; оволодіння знаннями щодо призначення і правових підстав застосування ЕЗК, загальні характеристики ЕЗК, види та основні технічні характеристики ЕЗК.

Ключові поняття: пульт централізованого спостереження, електронний браслет; електронні засоби контролю; електронний моніторинг; мобільний контрольний пристрій; мобільний пульт моніторингу; персональний трекер; ретранслятор; сервер моніторингу; стаціонарний контрольний пристрій; стаціонарний пульт моніторингу.

5. Загальні методичні рекомендації

В даному посібнику приведені методичні рекомендації щодо проведення практичних занять відповідно до тематичного плану дисципліни, приведеному в таблиці 1, за такою узагальненою схемою:

- формулювання мети та навчальних питань;
- знайомство з тактико – технічними характеристиками (ТТХ) технічного засобу;
- повторення та закріплення нормативно – правових засад застосування техніки;
- засвоєння основних тактичних прийомів використання технічних засобів;
- знайомство з сучасними тенденціями розвитку визначеного класу техніки.

На практичних заняттях закріплюються теоретичні знання. Слухачі самостійно, відповідно до завдання, знайомляться із засобами спецтехніки, розташуванням та призначенням їх органів управління. Самостійно, з використанням методичних посібників і технічних засобів, виконують роботу передбачену завданням. Ведуть відповідні записи в зошитах з письмового оформлення звіту. Для досягнення ефекту у засвоєнні навчального матеріалу, практичне заняття проводиться після викладення теоретичного матеріалу теми.

Приступати до роботи над темами рекомендується після знайомства з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою і нормативно-правовими актами за визначеними темами. При цьому слід особливу увагу звертати на **фізичні принципи** функціонування технічного приладу чи системи та **види діяльності ОВС України**, в яких застосовуються ті чи інші зразки спецтехніки.

Для ефективної роботи над темою, **при знайомстві з ТТХ** техніки, слід мати визначений технічний засіб, комплект експлуатаційної документації на нього, а також робочий зошит для робочих записів.

При повторенні та закріпленні **нормативно – правових засад застосування спецтехніки** слід звертати увагу на документальне оформлення застосування спецтехніки, та оформлення результатів її використання, слід твердо засвоювати:

- якими документами регламентується застосування техніки;
- якими документами оформлюються заходи зі спецтехнікою та основні питання, що обов'язково в них відображаються.

При засвоєнні **тактичних прийомів роботи зі спецтехнікою** особливу увагу слід приділяти граничним значенням технічних характеристик, а також призначенню органів управління, тобто чітко представляти, які параметри можна задати органами управління, а також уважно вивчати **порядок підготовки приладів до роботи**. При вивченні технічних систем слід звертати першочергову увагу на склад, структуру та принципи функціонування **системи в цілому**, після чого приступати до вивчення окремих засобів, що складають систему.

При захисті матеріалів практичного заняття необхідно вміти відповісти (письмово або усно) на контрольні запитання.

Цільова настанова

При підготовці питань практичних занять слухачам, перш за все, необхідно звернути увагу на назву теми і коло питань, які ця тема включає до себе. При цьому для правильного і швидкого засвоєння матеріалу необхідно освоїти терміни і поняття, що характерні для кожної теми, для чого потрібно запам'ятати їх визначення, прочитавши відповідні лекції дисципліни з теми.

Для систематизації всього матеріалу необхідно дати визначення класу, виду чи групи техніки, що вивчається, перелік технічних засобів, що входять до них, а також засвоїти правові основи і правила їх використання, включаючи знайомство з відомчими інструкціями і наказами.

Завершувати коло питань, що готуються до практичного заняття, повинно знайомство з перспективами розвитку виду спеціальної техніки, що вивчається. Для цього може використовуватись як рекомендована навчальна, так і різна періодична література.

Вся рекомендована література наявна у загальній та спеціальній бібліотеці університету внутрішніх справ.

В ході заняття навчальна група поділяється на 6 робочих підгруп по 4-6 слухачів. В робочих підгрупах слухачі працюють самостійно на відповідних робочих місцях, по черзі вивчаючи всі навчальні питання, занотовуючи відповіді на них в робочих зошитах. При цьому слухачі використовують конспект відповідної лекції, дидактичні матеріали до практичного заняття, відповідні накази МВС України, посібники, наведені в переліку літератури до заняття.

В робочих зошитах слухачі фіксують:

- дату і тему практичного заняття;
- номер робочого місця;
- призначення підгрупи засобів спеціальної техніки, що вивчаються;
- перелік зразків техніки, що відносяться до підгрупи.

При цьому для кожного з окремих зразків техніки заносять :

- принципи роботи зразка техніки;
- основні складові частини;
- тактико-технічні характеристики;
- основні режими роботи;
- напрямки та прийоми використання;
- порядок підготовки до роботи;
- особливості практичної роботи зі зразком техніки;
- основні положення застосування нормативно правової бази;
- звіт про лабораторну роботу курсант оформлює в робочому зошиті. Звіт формується за означеною вище схемою заняття.

Особливості вивчення питань практичного заняття

Поняття спеціальної техніки, призначення спеціальної техніки

Характерні особливості кримінальної ситуації в Україні, які потребують використання нових технічних засобів для запобігання і розкриття злочинів:

1. Економічний характер злочинності. Набули значного розповсюдження злочини в сфері власності, грошового і валютного обігу, в інформаційній сфері та в сфері інтелектуальної власності.

2. Розповсюдження групової і організованої злочинності. Злочинні групи мають пірамідальну ієрархічну структуру, вузьку спеціалізацію підрозділів, високу технічну озброєність і високий рівень конспірації.

3. Зміна тактики злочинної діяльності. Організовані злочинні товариства перейшли від «оборонної» тактики до «наступальної» стратегії в протистоянні органам внутрішніх справ, стали на шлях планомірної розвідувальної і агентурної роботи проти підрозділів органів внутрішніх справ.

4. Використання сучасної техніки. В злочинних угрупованнях нерідко використовуються найновіші зразки шпигунської техніки для збирання, обробки і зберігання різного роду інформації для підготовки злочинів..

5. Використання комп'ютерних технологій. В сфері економіки і в банківській діяльності нерідко мають місце злочини з застосуванням комп'ютерів та комп'ютерних технологій, які завдають значних матеріальних і фінансових втрат

6. Залучення висококваліфікованих фахівців. Фактором зростання значимості і ефективного використання техніки при підготовці і здійсненні злочинів є те, що в злочинні угруповання втягуються висококваліфіковані інженерні і наукові спеціалісти, які втратили роботу в вузах, науково-дослідних і проектно-конструкторських організаціях.

7. Широке розповсюдження корупційних злочинів. Ці злочини несуть загрозу самому існуванню держави і для розкриття потребують значної підготовки і використання досконалих тактичних прийомів.

8. Загроза порушень громадського порядку. В умовах соціально-економічних перетворень, зміни соціальних орієнтирів виникає небезпека масових протиправних дій і тому зростає значимість застосування спеціально-технічних засобів забезпечення громадського порядку.

Таким чином, з урахуванням перерахованих особливостей, актуальність знання і застосування спеціальної техніки в практичній діяльності органів внутрішніх справ на сьогодні значно зросла.

Оцінка знань слухачів за практичні дії та виконання робіт при поточному контролі на заняттях під час проведення заліку з диференційною оцінкою виставляється у наступному порядку:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС		
	Залік	Екзамен / диференційований залік	Оцінка	ПОЯСНЕННЯ	
90-100	Зараховано	відмінно	A	«Відмінно» - теоретичні питання щодо практики застосування засобів спеціальної техніки, засвоєні у повному обсязі ; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння щодо застосування спеціальної техніки; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття виявлено стабільну активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань застосування спеціальної техніки ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.	
83-89		добре	B	«Дуже добре» - Теоретичні питання щодо практики застосування засобів спеціальної техніки, засвоєні у повному обсязі; в цілому сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом навчальні завдання виконані в повному обсязі з несуттєвими неточностями. Продемонстрована ініціативність в аудиторії. Відповіді на теоретичні питання щодо правових підстав застосування спеціальної техніки, розв'язання практичних завдань щодо проблемних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики, якість більшості відповідей оцінена кількістю балів, близькою до максимальної	
75-82			C	«Добре» - теоретичні питання щодо практики застосування засобів спеціальної техніки, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння в основному сформовані , проте потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, окремі види завдань виконані з неточностями. Якість відповідей на жодне з теоретичних питань не оцінена мінімальною кількістю балів.	
68-74			Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичні питання загальнотеоретичних засад застосування засобів спеціальної техніки засвоєні не повністю , але прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння відтворювати основні поняття, більшість завдань виконано, проте окремі з них містять помилки.
60-67				F	«Достатньо» - теоретичні питання загальнотеоретичних засад застосування спеціальної техніки в правоохоронній діяльності засвоєні частково , якість відповідей на деякі теоретичні питання оцінена мінімальною кількістю балів.
35-59		Незараховано	Незадовільно	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичні питання загальнотеоретичних засад застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності засвоєні частково , якість відповідей на деякі теоретичні питання оцінена мінімальною

			кількістю балів; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34		Е	«Умовно незадовільно» - теоретичні питання загальнотеоретичних засад застосування спеціальної техніки у правоохоронній діяльності не засвоєні, відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Розподіл балів за різними формами контролю

Підсумковий контроль			
Поточний контроль (ПК)			Підсумкова форма контролю (екзамен, залік)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤20	≤30	≤10	40
Підсумкова оцінка (П)=ПК+Е/3≤100			

6. ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ТЕМ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності

Практичне заняття № 1 – 2 год.

Мета:

Слухачі мають виробити вміння аналітично мислити, напрацювати навички роботи з фаховою науковою літературою та нормативно-правовою базою законодавства, засвоїти загальнотеоретичні положення із теми, визначення спеціальної техніки в широкому розумінні, знати класифікацію зразків спеціальної техніки за різними критеріями

Навчальні питання:

1. Поняття спеціальної техніки в діяльності Національної поліції.
2. Класифікація спеціальної техніки.
3. Функції спеціальної техніки.
4. Напрямки застосування спеціальної техніки в діяльності НП України.
5. Правові основи застосування спеціальної техніки підрозділами кримінальної поліції НП України.
6. Форми застосування спеціальної техніки в діяльності оперативних підрозділів НП України.

Методичні рекомендації

Навчальна група поділяється на 6 робочих підгруп по 4-6 курсантів.

В робочих підгрупах слухачі працюють самостійно, по черзі вивчаючи всі навчальні питання, фіксуючи відповіді на них в робочих зошитах.

При цьому слухачі використовують конспект відповідної лекції, дидактичні матеріали до практичного заняття, посібники, наведені в переліку літератури до заняття.

При підготовці першого питання практичного заняття необхідно уяснити важливість застосування спеціальної техніки для успішної боротьби зі злочинністю. Необхідно засвоїти призначення спеціальної техніки і дати визначення поняття спеціальної техніки в широкому розумінні. При цьому потрібно навести приклади професійного і ефективного застосування спеціальної техніки оперативними підрозділами у випадках, наведених у публікаціях або з особистої практики. Необхідно звернути увагу на основні напрямки використання засобів спеціальної техніки та перерахувати їх, оформивши в вигляді відповідної таблиці. Також важливо вказати на зростання значення використання спеціальної техніки в сучасних умовах. Слухачі повинні чітко окреслити коло питань, які

вивчає дисципліна "Спеціальна техніка органів внутрішніх справ та її застосування", а також вказати цілі і завдання цієї дисципліни при підготовці висококваліфікованих спеціалістів для органів внутрішніх справ. В зошитах навести схему на якій треба вказати зв'язок і місце вказаної дисципліни з викладанням суміжних дисциплін.

При підготовці відповіді на друге та третє питання практичного заняття необхідно дати класифікацію спеціальної техніки за видами діяльності підрозділів Національної поліції, а також поділ її на групи та підгрупи в залежності від принципу дії, призначення і конструктивних особливостей техніки. Необхідно у зошитах привести класифікацію спеціальної техніки в вигляді відповідної схеми.

При підготовці відповіді на четверте питання практичного заняття необхідно спеціальні технічні засоби класифікувати за напрямками діяльності ОНП, а саме, відповідно до слідчої, оперативно-розшукової та адміністративної діяльності. Необхідно у зошитах скласти структурно-логічну схему відповідно до зазначених напрямів діяльності.

Для підготовки відповіді на п'яте питання особливу увагу необхідно звернути на нормативно-правові основи застосування спеціальної техніки, побудувати структурну схему ієрархії нормативних документів, що регулюють застосування засобів спеціальної техніки.

При підготовці відповіді на шосте питання необхідно звернути увагу на те, що форма діяльності органів НП може бути гласною або негласною. До гласних форм діяльності ОНП відносяться: профілактична, слідча, адміністративно-правова, охоронна. До негласної форми відноситься, в основному, оперативно-розшукова діяльність. Необхідно наголосити на тому, що залежно від того, у якій формі застосовується спецтехніка – гласно чи негласно, різного підходу вимагають питання організації та тактики, правового регулювання застосування тих чи інших засобів.

Питання для самостійного вивчення:

Під час самостійної підготовки до практичних занять слухачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню, а саме:

1. Актуальні питання застосування засобів спеціальної техніки оперативними підрозділами кримінальної поліції.
2. Обов'язки керівного складу НП та МВС по впровадженню та використанню спеціальної техніки, вивченню, узагальненню і поширенню передового досвіду застосування технічних засобів в діяльності НП.
3. Матеріальне забезпечення спеціальною технікою підрозділів НП.

Рекомендовані теми рефератів

1. Перспективи розвитку засобів індивідуального захисту.
2. Перспективні матеріали для захисних елементів кулестійких бронежилетів.

3. Сучасні засоби індивідуального захисту (за публікаціями зарубіжної преси).
4. Міжнародні нормативно-правові акти щодо застосування спеціальної техніки.
5. Правомірність і допустимість використання спеціальної техніки.
6. Правові особливості використання відомостей, отриманих за допомогою спеціальної техніки.
7. Застосування спеціальної техніки правоохоронними органами зарубіжних країн.
8. Проблеми нормативно-правового забезпечення застосування спеціальної техніки підрозділами НПУ.
9. Результативність використання спеціальної техніки.
10. Перспективи розвитку засобів спеціальної техніки в Україні та за кордоном.
11. Зв'язок і взаємозумовленість між технічними характеристиками спеціальної техніки і тактикою проведення оперативно-розшукових заходів.

Контрольні запитання:

1. Табельна належність, правила обліку, видачі і зберігання спеціальних засобів, що використовуються при охороні громадського порядку.
2. Особливості конструкції, тактико-технічні характеристики та порядок використання захисних щитів.
3. Особливості конструкції, тактико-технічні характеристики та порядок використання захисних шоломів та касок.
4. Особливості конструкції, тактико-технічні характеристики та порядок використання захисних жилетів та кулестійких курток.
5. Перспективи розвитку засобів індивідуального захисту та активної оборони.

Рекомендована література до Теми 1:

1. Закон України Про Національну поліцію від 02.07.2015 року // ВВР України. – 2015. – № 2. – Ст. 124.
2. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність від 18.02.1992 року // ВВР України. – 1992. – № 22. – Ст. 303 (з наступними змінами та доповненнями).
3. Закон України Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю від 30.06.1993 року // ВВР України. – 1993. – № 35. – Ст. 358 (із змінами і доповненнями).
4. Закон України Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві від 23.12.1993 року // ВВР України. – 1994. – № 11. – Ст. 51 (зі змінами станом на 23.05.2013 // ВВР, 2014. – N 12. – Ст. 183).
5. Закон України Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів // ВВР України. – 1994. – № 11. – Ст. 50 (зі змінами, внесеними згідно

Закону від 23.02.2014 // ВВР. – 2014. – № 17. – Ст. 593).

6. Закон України Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду від 01.12.1994 р. // ВВР України. – 1995. – № 1. – Ст. 1 (зі змінами, внесеними згідно з Законом від 09.04.2014 // ВВР. – 2014. – № 25. – Ст. 890).

7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року №3477.

8. Вишня В.Б., Прокопов С.О. Спеціальна техніка органів внутрішніх справ (загальна частина): Навчальний посібник для курсантів та курсантів-заочників. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2002. – 100 с.

9. Хараберюш І.Ф. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ: Загальна частина: навч. посіб. / І.Ф. Хараберюш. – Вид. 4-те, перероб. і доповн. – Донецьк: Донецький юридичний інститут МВС України, 2013. – 284 с.

10. Правові та організаційні основи використання спеціальної техніки у протидії злочинності : навч. посібник / [Д.Б. Санакоєв, І.Р. Шинкаренко] / за заг. ред. проф. І.Р. Шинкаренка. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. – 350 с.

ТЕМА 2. Актуальні проблеми практики застосування спецзасобів

Практичне заняття № 1 – 2 год.

Мета:

Слухачі мають знати правові підстави застосування спецзасобів, законодавчу класифікацію спецзасобів, засвоїти правила застосування засобів активної оборони (газові балончики, кайданки, гумові кийки) та індивідуального захисту в діяльності поліції.

План

1. Поняття та призначення спеціальних засобів як поліцейських засобів примусу.
2. Правові підстави застосування спеціальних засобів поліцейським.
3. Класифікація та види спеціальних засобів для охорони публічного (громадського) порядку.

Методичні рекомендації

Навчальна група поділяється на 6 робочих підгруп по 4-6 слухачів.

В робочих підгрупах слухачі працюють самостійно, по черзі вивчаючи всі навчальні питання, фіксуючи відповіді на них в робочих зошитах.

Підгрупи засобів індивідуального захисту, такі як протиударні і броньовані щити, як засоби захисту голови, торсу, рук і ніг людини, а також комплекси високої кулестійкості, підгрупи засобів активної оборони, такі як наручники, гумові палиці, ручні і відстрілювані гранати з подразнюючими речовинами, аерозольні упаковки з подразнюючими речовинами, газову зброю та електрошокові пристрої, слухачі вивчають самостійно, працюючи в підгрупах на робочих місцях та користуючись посібниками і дидактичним матеріалом, підготовленим викладачем чи наведеними в переліку літератури до заняття.

При підготовці першого питання заняття необхідно уявити важливість застосування спеціальної техніки для успішної боротьби зі злочинністю. Необхідно засвоїти призначення спеціальної техніки і дати визначення поняття спеціальної техніки в широкому розумінні. При цьому потрібно навести приклади професійного і ефективного застосування спеціальної техніки в випадках, наведених у публікаціях або з особистої практики. Необхідно звернути увагу на основні напрямки використання засобів спеціальної техніки та перерахувати їх. Також важливо вказати на зростання значення використання спеціальної техніки в сучасних умовах. Слухачі повинні чітко окреслити коло питань, які вивчає дисципліна "Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності", а також вказати цілі і завдання цієї дисципліни при підготовці висококваліфікованих спеціалістів для Національної поліції України.

При відповіді на перше питання слухачі повинні напам'ятати знати основні моделі зразків засобів індивідуального захисту, що використовуються в НПУ.

При підготовці другого питання практичного заняття необхідно звернути увагу на те, що правовою основою застосування спеціальних засобів при охороні громадського

порядку і для захисту особового складу НПУє Конституція України, закон України "Про Національну поліцію України", накази Міністерства внутрішніх справ України.

При цьому необхідно звернути увагу на те, що засоби індивідуального захисту внаслідок пасивності їх дії, не потребують правової регламентації їхнього застосування, а вимоги наказів і рішення колегії МВС та ГУ НПУ вказують на обов'язковість їхнього застосування при виконанні службових обов'язків працівниками поліції.

При підготовці третього питання практичного заняття необхідно звернути увагу на класифікацію спеціальних засобів забезпечення громадського порядку за призначенням, функціональними і конструктивними особливостями. При цьому необхідно назвати основні групи спеціальних засобів, що входять в наведений вище вид спеціальної техніки. Потім дати поділ групи засобів індивідуального захисту на підгрупи засобів. При цьому необхідно звернути увагу на те, що поділ групи засобів індивідуального захисту на підгрупи засобів здійснюється в залежності від того, які частини і органи тіла людини вони захищають, охарактеризувати принцип дії підгруп засобів і навести основні тактико-технічні характеристики. При розгляді третього питання слухачі повинні також засвоїти основні напрямки перспективного розвитку зразків та підгруп засобів індивідуального захисту.

При підготовці третього питання практичного заняття необхідно підкреслити, що засоби індивідуального захисту за своїми захисними функціями і можливостями поділяються на класи бронестійкості. Особливо треба звернути увагу на поділ засобів індивідуального захисту за рівнем кулестійкості на 5 класів. Цей поділ слухачі повинні вивчити і законспектувати самостійно. Потрібно, щоб слухачі знали до яких класів бронестійкості відносяться основні засоби індивідуального захисту, які використовуються в підрозділах НПУ.

При підготовці третього питання необхідно ознайомитися з правилами і особливостями експлуатації і зберігання засобів індивідуального захисту. При цьому слухачі повинні вміти перевірити і підготувати до використання протиударні щити типу „Вітраж”, кулестійкий щиток типу БЗТ-75, тканинний бронежилет (типу „Кора-1”), спеціальний титановий шолом „Сфера”, чи „Маска-1”, протиударні каски типу КП-80, чи ШПУ. Слухачі повинні показати послідовність дій при одяганні та застосуванні засобів індивідуального захисту.

Також, необхідно звернути увагу на класифікацію спеціальних засобів забезпечення громадського порядку за призначенням, функційними і конструктивними особливостями. При цьому необхідно записати основні групи спеціальних засобів, що входять в наведений вище вид спеціальної техніки. Потім дати поділ засобів активної оборони на підгрупи засобів. При цьому необхідно охарактеризувати призначення, принцип дії підгруп засобів і навести основні тактико-технічні характеристики.

При вивченні третього питання необхідно також засвоїти основні напрямки перспективного розвитку зразків та підгруп засобів активної оборони.

Після вивчення третього питання курсанти повинні знати і вміти скласти рапорт, про застосування засобів індивідуального захисту чи їх пошкодження в ході виконання службових завдань.

Після розгляду всіх питань, викладач підводить підсумки заняття і дає завдання на наступне заняття.

Питання для самостійного вивчення:

1. Законспектувати та вивчити статті Закону України „Про Національну поліцію”, що регламентують застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку.
2. Вивчити та законспектувати характеристики спеціальних засобів активної оборони, засобів індивідуального захисту.
3. Вивчити поняття та функції засобів індивідуального захисту: шолом армійський; каска захисна пластмасова (КП-80); спеціальний титановий шолом (СТШ-81) „Сфера”; кулестійкий шолом із з’ємним забралом „Маска-1”; протиударний захисний шолом „Маска-2”.
4. Вивчити та законспектувати Постанову Ради Міністрів України № 49 від 27.02.92 р.
5. Призначення, основні характеристики та порядок використання електрошокових пристроїв.
6. Різновиди пістолетів та револьверів з сльозоточивим газом та гумовими кулями.
7. Скласти таблиці з основними технічними характеристиками сучасних засобів активної оборони та індивідуального захисту. Зробити порівняльний аналіз захисних властивостей засобів індивідуального захисту, які прийняті на озброєння в ОВС.

Контрольні запитання:

1. Класифікація технічних засобів, що застосовуються при охороні громадського порядку.
2. Класифікація засобів активної оборони, що застосовуються для забезпечення громадського порядку.
3. Яка правова база застосування спеціальних технічних засобів?
4. У яких випадках дозволяється використання спеціальних технічних засобів?
5. У яких випадках забороняється використання спеціальних технічних засобів?
6. Будова, тактико-технічні характеристики та правила застосування наручників і гумових палиць.
7. Будова, тактико-технічні характеристики та правила застосування ручних і відстрілюваних гранат з подразнюючими речовинами..
8. Будова, тактико-технічні характеристики та правила застосування газової зброї.
9. Будова, тактико-технічні характеристики та правила застосування аерозольних упаковок з подразнюючими речовинами.
10. Будова, тактико-технічні характеристики та правила застосування електрошокуючих пристроїв.

11. Спеціальні подразнюючі речовини, дозволені до застосування при охороні громадського порядку, їх класифікація.

12. Токсикологічні характеристики подразнюючих речовин, їх дія в залежності від концентрації.

13. Загальні заходи безпеки при використанні засобів активної оборони. Особливості застосування засобів активної оборони.

14. Рівні і симптоми ураження подразнюючими речовинами. Перша допомога при ураженні спеціальними газами.

15. Документальне оформлення випадків застосування засобів активної оборони.

16. Засоби самозахисту, дозволені для використання громадянами України. Їх класифікація та правові основи придбання, зберігання і застосування.

17. Перспективи розвитку засобів активної оборони.

Рекомендована література до Теми 2:

1. Закон України Про Національну поліцію від 02.07.2015 року // ВВР України. – 2015. – № 2. – Ст. 124.

2. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність від 18.02.1992 року // ВВР України. – 1992. – № 22. – Ст. 303 (з наступними змінами та доповненнями).

3. Постанова Ради Міністрів України № 49 від 27 лютого 1991 року Правила застосування спецзасобів при охороні громадського порядку в Українській РСР // Голос України. – 3 квітня 1991 року. (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ, станом на 01.08.2016).

4. Постанова Ради Міністрів України № 706 від 07.09.93 р. Положення про Порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку, зберігання та застосування спецзасобів самозахисту, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії // Урядовий кур'єр. – № 139-140. – 1993 р. (зі змінами станом на 19.11.2012 р.).

5. Постанова Верховної Ради України від 23 червня 1995 року № 243/95-ВР Про затвердження Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі // ВВР. – 1995. – № 25. – ст. 193 (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/243/95-вр> - станом на 01.08.2016).

6. Наказ МВС від 18.10.1993 р. № 642 Про заходи щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706 «Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії» (Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0163-93> - станом на 01.08.2016).

7. Наказ МВС від 15.02.93 р. № 73 Про внесення змін в Інструкцію про порядок придбання, зберігання, видачі та використання газових пістолетів та балончиків.

8. Наказ МВС від 13.02.1998 № 101 Про затвердження Інструкції про порядок застосування електрошокових пристроїв (електрошокерів).

9. Наказ МВС від 13.01.1998 № 26дск Про затвердження Інструкції із застосування спеціального засобу Терен-6 та внесення змін і доповнень до наказу МВС України від 10.08.1994 № 441дск та наказу МВС України від 20.04.1995 № 234дск.

10. Наказ МВС від 07.08.2001 № 660дск Про затвердження Інструкції по застосуванню світлозвукових пристроїв Терен-7, Терен-7М та внесення доповнень до норм належності спеціальних засобів, затверджених наказами МВС України від 10.08.1994 № 441дск та від 20.04.1995 № 234дск.

11. Наказ МВС від 30.06.2004 № 729 Про прийняття на оснащення особового складу органів і підрозділів внутрішніх справ засобів індивідуального бронезахисту.

12. Наказ МВС від 11.10.2004 № 1171 Про затвердження стандартів у системі МВС України. Шоломи протиударні, щити захисні протиударні.

13. Наказ МВС від 06.03.2008 № 104 Про внесення змін до Норм належності засобів індивідуального бронезахисту та активної оборони для органів та підрозділів внутрішніх справ, затверджених наказом МВС від 23.12.2003 № 1601.

14. Наказ МВС від 27.04.2009 № 183 Про затвердження Інструкції про порядок придбання, видачі та зберігання спеціальних засобів членам громадських формувань з охорони громадського порядку.

15. Наказ МВС від 01.09.2009 № 377 Про затвердження змін і доповнень до Норм належності засобів індивідуального бронезахисту та активної оборони для навчальних закладів МВС України, затверджених наказом МВС від 23.12.2003 № 1601 та Норм належності озброєння, боєприпасів, озброєння хімічних військ і засобів захисту, інженерного озброєння для навчальних закладів на мирний та воєнний час, затверджених наказом МВС від 10.12.2007 № 474.

16. Стандарт МВС України СОУ 78-41-016:2013 «Патрони не смертельної дії. Загальні технічні вимоги» // <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/962517>.

ТЕМА 4. Електронні засоби контролю у правоохоронній діяльності

Практичне заняття № 1 – 2 год.

Мета: слухачі мають засвоїти підстави та порядок застосування до особи електронних засобів контролю; знати особливості використання вказаних засобів у кримінальному судочинстві.

План

1. Правові підстави застосування ЕЗК в діяльності НП.
2. Організація та порядок застосування електронних засобів контролю.
3. Особливості здійснення електронного моніторингу (облік осіб, до яких застосовуються ЕЗК).

Методичні рекомендації

Під час підготовки до даної теми та розгляду питань, які виносяться на обговорення, необхідно зосередити увагу на наступні рекомендації.

По-перше, метою застосування ЕЗК є забезпечення виконання обов'язків, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого ухвалою слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту.

По-друге, Не допускається застосування ЕЗК, які суттєво порушують нормальний уклад життя особи, спричиняють значні незручності в їх носінні або можуть становити небезпеку для життя та здоров'я особи, яка їх використовує.

По-третє, Ухвалюючи рішення про застосування електронного засобу контролю, слідчий суддя, суд повинен з'ясувати можливі негативні аспекти його використання, що суттєво порушують нормальний уклад життя особи, спричиняють незручності в його носінні або можуть становити небезпеку для життя і здоров'я особи, та врахувати можливість непокладання обов'язку на підозрюваного, обвинуваченого щодо носіння електронного засобу контролю.

Питання для самостійного вивчення:

Під час самостійної підготовки до практичних занять слухачі знайомляться з базовими положеннями щодо питань, які підлягають вивченню, а саме:

1. Правова основа застосування системи електронного моніторингу підконтрольних осіб за підозрюваним (обвинуваченим).
2. Дії представників уповноваженого підрозділу у разі виявлення несправностей або пошкоджень електронних засобів контролю (ЕЗК).
3. Організація застосування електронних засобів контролю

ДІЛОВА ГРА:

„Прес-конференція” (з питання електронні засоби контролю у правоохоронній діяльності).

Ця ділова гра розрахована на 30-45 хвилин.

Ведучий (ним має бути викладач) разом з учасниками „прес-конференції” визначає коло питань, які обговорюватимуться на ній:

особливості здійснення електронного моніторингу (облік осіб, до яких застосовуються ЕЗК);

електронний браслет;

електронні засоби контролю;

електронний моніторинг;

мобільний контрольний пристрій.

Двом-трьом слухачам пропонується виступити в ролі керівників слідчих органів та голів судей перед журналістами засобів масової інформації, як вітчизняних так і іноземних, і розповісти їм про прийняття закону про

застосування електронних засобів контролю.

Напередодні учасники-гравці добирають матеріали з газет, журналів, суспільно-політичних оглядів, телебачення, радіо, потім обговорюють з ведучим аспекти своєї ролі, питання, що будуть предметом гри. Важливо, щоб був присутній елемент імпровізації, яка би базувалась на фактичних матеріалах і знаннях учасників. Це у більшій мірі залежить від викладача та попередньої підготовчої роботи.

ТЕМА 4. Електронні засоби контролю у правоохоронній діяльності

Практичне заняття № 2 – 2 год.

Мета: слухачі мають засвоїти підстави та порядок застосування до особи електронних засобів контролю; знати особливості використання вказаних засобів у кримінальному судочинстві.

План

1. Дії представників уповноваженого підрозділу у разі виявлення несправностей або пошкоджень електронних засобів контролю (ЕЗК).
2. Стаціонарний контрольний пристрій та стаціонарний пульт моніторингу.
3. Зарубіжні системи і технології контролю за особою.

Методичні рекомендації

Під час підготовки до даної теми та розгляду питань, які виносяться на обговорення, необхідно зосередити увагу на наступні рекомендації.

По-перше, з метою забезпечення електронного моніторингу виконання підозрюваними, обвинуваченими обов'язку носити ЕЗК в приміщеннях ГУНП створюються робочі місця, які обладнуються стаціонарними пультами моніторингу.

По-друге, отримавши ухвалу слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК, слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням) зобов'язаний негайно передати таку ухвалу для виконання до уповноваженого підрозділу за місцем реєстрації або проживання підозрюваного (обвинуваченого)

По-третє, система електронного контролю підконтрольних осіб «3M™ Two-Piece GPS» (також згадується як «2 Piece (2Track)» поєднує сучасну «GPS (Global position system)» технологію і «3M Electronic Monitoring» систему моніторингу «RF». Обидва компоненти системи «2 Piece (2Track)»: електронний браслет «Transmitter RF» і мобільний пристрій «Tracker», є елементами системи «3M Electronic Monitoring». Підконтрольна особа, що знаходиться під наглядом, носить на тілі електронний браслет «Transmitter RF». Цей електронний браслет «Transmitter RF» зв'язаний з мобільним пристроєм «Tracker», що повинен бути із підконтрольною особою весь час.

Питання для самостійного вивчення:

1. Правові основи застосування
2. Принцип роботи засобів контролю місцезнаходження особи
3. Принцип роботи системи електронного моніторингу.
4. Підготовка ЕЗК до встановлення
5. Встановлення електронного браслету

Контрольні запитання:

1. Електронний браслет.
2. Електронні засоби контролю.
3. Електронний моніторинг.
4. Мобільний контрольний пристрій
5. Мобільний пульт моніторингу.
6. Стационарний контрольний пристрій.
7. Стационарний пульт моніторингу.
8. Дії представників уповноваженого підрозділу у разі виявлення несправностей або пошкодження ЕЗК.

Рекомендована література до Теми 4:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» від 13.04.2012р. №4652-VI // Х.: Одісей, 2012. – 360 с.
2. Закон України Про Національну поліцію від 02.07.2015 року // ВВР України. – 2015. – № 2. – Ст. 124.
3. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність від 18.02.1992 року // ВВР України. – 1992. – № 22. – Ст. 303 (з наступними змінами та доповненнями).
4. Закон України Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві від 23.12.1993 року // ВВР України. – 1994. – № 11. – Ст.51 (зі змінами станом на 23.05.2013 // ВВР, 2014. – N 12. – Ст.183).
5. Закон України Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів // ВВР України. – 1994. – № 11. – Ст. 50 (зі змінами, внесеними згідно Закону від 23.02.2014 // ВВР. – 2014. – № 17. – Ст. 593).
6. Наказ МВС від 09.08.2012 № 696 Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю.
7. Про затвердження порядку отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2007 року №61169.

ПИТАННЯ
для проведення підсумкового контролю
з дисципліни «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 8.03040201 – «Правоохоронна діяльність»

1. Поняття спеціальної техніки в діяльності Національної поліції.
2. Класифікація спеціальної техніки.
3. Функції спеціальної техніки.
4. Напрямки застосування спеціальної техніки в діяльності НП України.
5. Правові основи застосування спеціальної техніки підрозділами кримінальної поліції НП України.
6. Форми застосування спеціальної техніки в діяльності оперативних підрозділів НП України.
7. Відповідальність осіб, які застосовують спеціальну техніку. Види відповідальності.
8. Матеріальне забезпечення спеціальною технікою підрозділів національної поліції.
9. Актуальні питання застосування засобів спеціальної техніки підрозділами кримінальної поліції.
10. Поняття та призначення спеціальних засобів як поліцейських засобів примусу.
11. Правові підстави застосування спеціальних засобів поліцейським.
12. Класифікація та види спеціальних засобів для охорони публічного (громадського) порядку.
13. Особливості застосування гумових та пластикових кийків і засобів обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо).
14. Особливості застосування електрошокових пристроїв контактної та контактано-дистанційної дії.
15. Особливості застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії.
16. Особливості застосування засобів, споряджених безпечними димоутворюючими препаратами.
17. Особливості застосування засобів примусової зупинки транспорту.
18. Особливості застосування спеціальних маркувальних і фарбувальних засобів.
19. Особливості застосування службових собак та службових коней.
20. Особливості використання пристроїв, гранат та боєприпасів світлозвукової дії.
21. Особливості застосування засобів акустичного та мікрохвильового впливу.
22. Особливості застосування пристроїв, гранат, боєприпасів та малогабаритних підривних пристроїв для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень.
23. Особливості використання пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії.

24. Особливості використання водометів, бронемашин та інших спеціальних транспортних засобів.
25. Поняття, призначення та правові підстави застосування поліграфа у діяльності НП.
26. Загальні характеристики поліграфів, їх види, тактико-технічні дані.
27. Можливості використання результатів поліграфного опитування у доказуванні за кримінальним провадженням.
28. Правові підстави застосування ЕЗК в діяльності НП.
29. Організація та порядок застосування електронних засобів контролю.
30. Особливості здійснення електронного моніторингу (облік осіб, до яких застосовуються ЕЗК).

